

ต้นทุนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเหลืองของกรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ในฤดูเพาะปลูก 2528/29

นางสาว ชมภูนช โชติวณิช

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาบัณฑิต

ภาควิชาการันนช

บ้นชชทบชาลลย จุฬาลงกรณมทาบทบชาลลย

พ.ศ. 2532

ISBN 974-569-857-1

ลชลลทบชของบ้นชชทบชาลลย จุฬาลงกรณมทาบทบชาลลย

015288

1120000000

THE PRODUCTION COST OF SOYBEAN SEED OF DEPARTMENT OF AGRICULTURAL
EXTENSION, MINISTRY OF AGRICULTURE AND COOPERATIVES
IN 1985/86 CROP YEAR

MISS. CHOMPUNUCH CHOTIVANICH

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Accountancy

Department of Accountancy

Graduate School

Chulalongkorn University

1989

ISBN 974-569-857-1

ชมนุช โชติวนิช : ต้นทุนการผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วเหลืองของกรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวง
เกษตรและสหกรณ์ ในฤดูเพาะปลูก 2528/29 (THE PRODUCTION COST OF SOYBEAN
SEED OF DEPARTMENT OF AGRICULTURAL EXTENSION, MINISTRY OF AGRICULTURE
AND COOPERATIVES IN 1985/86 CROP YEAR) อ.ที่ปรึกษา : ผศ.ดร.ศรัณย์
วรรณจักริยา, 128 หน้า.

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงระบบการผลิตเมล็ดพันธุ์พืชของกรมส่งเสริมการเกษตร
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และศึกษาค้นทุนการผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วเหลืองสจ.5 และสจ.4 ของกรม
ส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ในฤดูเพาะปลูก 2528/29

ระบบการผลิตเมล็ดพันธุ์พืชของกรมส่งเสริมการเกษตร สามารถแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่
ขั้นตอนแรกเป็นการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ ของเกษตรกรผู้ร่วมโครงการ โดยเกษตรกรจะรับซื้อเมล็ดพันธุ์
หลักจากศูนย์ขยายพันธุ์พืชมาปลูกขยายพันธุ์ในไร่ของเกษตรกร และอยู่ภายใต้ความควบคุมดูแลจากเจ้าหน้าที่
ตรวจแปลงขยายพันธุ์ของศูนย์ขยายพันธุ์พืช และขั้นตอนที่สองเป็นการผลิตเมล็ดพันธุ์ของศูนย์ขยายพันธุ์พืช โดย
ศูนย์ขยายพันธุ์พืชรับซื้อเมล็ดพันธุ์จากการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ของเกษตรกรมาปรับปรุงสภาพด้วยการลดความ
ชื้น คัด ทำความสะอาด คลุกสารเคมีและบรรจุถุงพลาสติกใสเพื่อจำหน่ายแก่เกษตรกรทั่วไป

จากการศึกษาพบว่า ต้นทุนการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วเหลืองสจ.5 และ 4 ของเกษตรกรผู้
ร่วมโครงการในศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 และศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 7 เฉลี่ยไร่ละ 1,343.26 บาท และ
1,234.69 บาท หรือเฉลี่ยกิโลกรัมละ 6.56 บาท และ 6.26 บาท ตามลำดับ สำหรับต้นทุนการผลิต
เมล็ดพันธุ์ถั่วเหลืองสจ.5 และสจ.4 ของศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 และศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 7 ซึ่งรวมทั้งต้นทุน
การปรับปรุงคุณภาพเฉลี่ยคันละ 12,723.64 บาท และ 13,282.88 บาท หรือเฉลี่ยกิโลกรัมละ 12.72
บาท และ 13.28 บาท ตามลำดับ

นอกจากนี้ผลของการศึกษาพบว่า ปัญหาของการผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วเหลืองของกรมส่งเสริมการ
เกษตร ได้แก่ คุณภาพของเมล็ดพันธุ์จากแปลงขยายพันธุ์ยังไม่อยู่ในเกณฑ์ดี และศูนย์ขยายพันธุ์พืชใช้
ประโยชน์จากกำลังการผลิตของเครื่องจักรและอุปกรณ์ในการปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์ไม่เต็มที่

ภาควิชา การบัญชี
สาขาวิชา การบัญชีทั่วไป
ปีการศึกษา 2531

ลายมือชื่อผู้จัดทำ
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

CHOMPUNUCH CHOTIVANICH : THE PRODUCTION COST OF SOYBEAN SEED OF
DEPARTMENT OF AGRICULTURAL EXTENSION, MINISTRY OF AGRICULTURE AND
COOPERATIVES IN 1985/86 CROP YEAR. THESIS ADVISOR : ASST. PROF. SARUN
WATTANUTCHARIYA, Ph.D. 128 PP.

The purposes of this thesis are to study the seed multiplication system and to study the production cost of soybean seed, SJ.5 & SJ.4, of Department of Agricultural Extension, Ministry of Agriculture and Cooperatives in 1985/86 crop year.

The seed multiplication system consists of two steps. First, cultivation of seed by the contract farmers. In this process, the contract farmers must purchase foundation seed from the Seed Center and cultivate in their fields under the supervision of field seed supervisor from the Seed Center. Second, production of good quality seed by the Seed Center. In this process, Seed Center purchases the seed from their contract farmers and conditions the seed by reducing moisture content, cleaning, applying pesticide and packs in the plastic bag before selling to the farmers.

The study shows that the costs of soybean seed, SJ.5 & SJ.4, cultivation by the contract farmers in the Seed Center No.3 and No.7 are about 1,343.26 baht and 1,234.69 baht per rai or about 6.56 baht and 6.26 baht per kilogram respectively. The production costs of soybean seed, SJ.5 & SJ.4, of the Seed Center No.3 and No.7, including conditioning cost, are about 12,723.64 baht and 13,282.88 baht per metric ton or about 12.72 baht and 13.28 baht per kilogram respectively.

The main problems in producing soybean seed of Department of Agricultural Extension are the poor seed quality from the field of the contract farmers and the under-capacity use of the machines of the Seed Center.

ภาควิชา การบัญชี
สาขาวิชา การบัญชีทั่วไป
ปีการศึกษา 2531

ลายมือชื่อผู้สมัคร *Chompunuch Chotivanich*
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา *Sarun Wattanutchariya*

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาเป็นอย่างสูงยิ่งของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศรัณย์ วรรัตนัจฉริยา และผู้ช่วยศาสตราจารย์ มล. วรกุลยา วัฒนสินธุ์ ที่คอยแนะนำชี้แนะแนวทางตลอดจนการแก้ไขขาดตกบกพร่องต่าง ๆ ในฐานะที่เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และขอขอบพระคุณศาสตราจารย์ เพ็ญแข สนิทวงศ์ ณ อยุธยา ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ วรวรรณ ชัยอาญา กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้คำแนะนำและตรวจแก้ไขจนวิทยานิพนธ์นี้เสร็จสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณ ดร. ชุพิทเทพ พงษ์สวัสดิ์เพชร ผู้อำนวยการกองขยายพันธุ์พืช เจ้าหน้าที่ทุกท่านในศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 จังหวัดลำปาง ศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 7 จังหวัดเชียงใหม่ เจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายในกองขยายพันธุ์พืช กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ตลอดจนเกษตรกรผู้ร่วมโครงการผลิตและขยายพันธุ์ถั่วเหลืองของทั้งสองศูนย์ขยายพันธุ์พืช ที่กรุณาให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกทุกด้านแก่ผู้ศึกษาเป็นอย่างมาก

ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่เคยอบรมสั่งสอน ให้ความรู้แก่ผู้ศึกษาตั้งแต่เริ่มแรกจนถึงปัจจุบัน และขอขอบใจในความช่วยเหลือของเพื่อน ๆ ที่ให้กำลังใจและคำแนะนำด้วยดี ตราบจนวิทยานิพนธ์เสร็จสมบูรณ์

ท้ายที่สุด ผู้ศึกษาขอบูชาพระคุณอันสูงสุดของคุณพ่อ คุณแม่ และทุก ๆ คนในครอบครัวที่คอยเป็นกำลังใจแก่ผู้ศึกษาอันก่อให้เกิดความเพียรพยายามของผู้ศึกษาจนสำเร็จการศึกษา เพราะความรักและความห่วงใยอันยิ่งใหญ่นั้น

ชมนานิช ไชติวนิช

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ญ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
ความสำคัญของ เรื่องที่ศึกษา.....	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	3
ขอบเขตการศึกษา.....	3
วิธีการดำเนินการศึกษาและค้นคว้า.....	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา.....	4
2. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับถั่วเหลือง.....	5
ความเป็นมาของถั่วเหลืองในประเทศไทย.....	5
พันธุ์ถั่วเหลืองที่ได้รับการส่งเสริมจากกรมวิชาการเกษตร.....	7
การเจริญเติบโตของต้นถั่วเหลือง.....	9
การปลูกถั่วเหลืองในประเทศไทย.....	11
การผลิตถั่วเหลืองในประเทศไทย.....	15
3. ความรู้เกี่ยวกับการผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วเหลือง.....	23
ความรู้เกี่ยวกับการผลิตและขยายพันธุ์พืช.....	23
การผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วเหลือง.....	24
โครงการผลิตและขยายพันธุ์พืช.....	33
ข้อมูลทั่วไปของศูนย์ขยายพันธุ์พืช พันธุ์และเกษตรกรที่ทำการศึกษา.....	37

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4. ต้นทุนและผลตอบแทนจากการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วเหลือง.....	40
ส่วนประกอบของต้นทุนการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วเหลือง.....	40
ต้นทุนการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วเหลือง.....	43
ต้นทุนการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วเหลืองพันธุ์สจ.5 ของเกษตรกร	
ผู้ร่วมโครงการในศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 จังหวัดลำปาง.....	43
ต้นทุนการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วเหลืองพันธุ์สจ.4 ของเกษตรกร	
ผู้ร่วมโครงการในศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 7 จังหวัดเชียงใหม่.....	51
การเปรียบเทียบต้นทุนการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วเหลืองพันธุ์สจ.5	
และถั่วเหลืองพันธุ์สจ.4 ของเกษตรกรผู้ร่วมโครงการ.....	59
ผลตอบแทนจากการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วเหลือง.....	69
ผลตอบแทนจากการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วเหลืองพันธุ์สจ.5 ของ	
เกษตรกรผู้ร่วมโครงการในศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 จังหวัดลำปาง.....	70
ผลตอบแทนจากการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วเหลืองพันธุ์สจ.4 ของ	
เกษตรกรผู้ร่วมโครงการในศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 7 จังหวัดเชียงใหม่...	72
5. ต้นทุนการผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วเหลือง.....	75
ต้นทุนการผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วเหลืองพันธุ์สจ.5 ของศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3	
จังหวัดลำปาง.....	75
ต้นทุนการผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วเหลืองพันธุ์สจ.4 ของศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 7	
จังหวัดเชียงใหม่.....	86
การเปรียบเทียบต้นทุนการผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วเหลืองพันธุ์ถั่วเหลืองพันธุ์สจ.5	
ของศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 จังหวัดลำปาง กับเมล็ดพันธุ์ถั่วเหลืองพันธุ์สจ.4	
ของศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 7 จังหวัดเชียงใหม่.....	94
6. สรุป ปัญหา และเสนอแนะ.....	100

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บรรณานุกรม.....	107
ภาคผนวก	
ก. ระเบียบกรมส่งเสริมการเกษตรว่าด้วยมาตรฐานคุณภาพเมล็ดพันธุ์ พ.ศ. 2524 แก้ไขครั้งที่ 2 พ.ศ. 2528.....	111
ข. ข้อตกลงการจัดทำแปลงขยายพันธุ์พืช กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.....	118
ค. แบบสอบถามการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วเหลือง.....	121
ประวัติผู้เขียน.....	128

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1	การนำเข้าถั่วเหลือง กากถั่วเหลือง น้ำมันถั่วเหลือง พ.ศ.2521-2529 17
ตารางที่ 2.2	เนื้อที่เพาะปลูกถั่วเหลือง ผลผลิต และผลผลิตต่อไร่ ปีเพาะปลูก 2520/21-2529/30..... 18
ตารางที่ 2.3	ผลการแลกเปลี่ยนเมล็ดพันธุ์ถั่วเหลือง พ.ศ.2525/26-2529/30..... 20
ตารางที่ 2.4	ปริมาณการผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วเหลืองของกรมส่งเสริมการเกษตร และราคาจำหน่าย พ.ศ.2519-2528..... 21
ตารางที่ 2.5	ปริมาณการผลิตและจำหน่ายเชื้อไรโซเบียม พ.ศ.2520-2529..... 22
ตารางที่ 4.1	ต้นทุนการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วเหลืองพันธุ์สง.5 เฉลี่ยต่อไร่ ของเกษตรกรผู้ร่วมโครงการในศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 จังหวัดลำปาง... 44
ตารางที่ 4.2	รายละเอียดเครื่องมืออุปกรณ์การเกษตรและค่าเสื่อมราคาเฉลี่ยต่อปี ของเกษตรกรผู้ร่วมโครงการในศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 จังหวัดลำปาง... 50
ตารางที่ 4.3	ต้นทุนการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วเหลืองพันธุ์ สง.4 เฉลี่ยต่อไร่ของ เกษตรกรผู้ร่วมโครงการในศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 7 จังหวัดเชียงใหม่.... 52
ตารางที่ 4.4	รายละเอียดของเครื่องมืออุปกรณ์การเกษตรและค่าเสื่อมราคาเฉลี่ย ต่อปี ของเกษตรกรผู้ร่วมโครงการในศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 7 จังหวัด เชียงใหม่..... 57
ตารางที่ 4.5	การเปรียบเทียบต้นทุนการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วเหลืองพันธุ์สง.5 และถั่วเหลืองพันธุ์สง.4 เฉลี่ยต่อไร่ของเกษตรกรผู้ร่วมโครงการ..... 60
ตารางที่ 4.6	การเปรียบเทียบค่าแรงงานที่ใช้ในการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วเหลือง พันธุ์สง.5 และถั่วเหลืองพันธุ์สง.4 เฉลี่ยต่อไร่ของเกษตรกรผู้ร่วม โครงการ..... 61
ตารางที่ 4.7	รายได้และผลตอบแทนจากการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วเหลืองพันธุ์สง.5 ของเกษตรกรผู้ร่วมโครงการในศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 จังหวัดลำปาง... 71

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.8 รายได้และผลตอบแทนจากการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ถั่วเหลืองพันธุ์สง.4 ของเกษตรกรผู้ร่วมโครงการในศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 7 จังหวัดเชียงใหม่.	73
ตารางที่ 5.1 รายละเอียดต้นทุนการผลิต (การปรับปรุงสภาพ) เมล็ดพันธุ์ถั่วเหลือง พันธุ์สง.5 ของศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 จังหวัดลำปาง.....	76
ตารางที่ 5.2 ต้นทุนการผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วเหลืองพันธุ์สง.5 เฉลี่ยต่อตันของศูนย์ขยาย พันธุ์พืชที่ 3 จังหวัดลำปาง.....	77
ตารางที่ 5.3 รายละเอียดต้นทุนการผลิต (การปรับปรุงสภาพ) เมล็ดพันธุ์ถั่วเหลือง พันธุ์สง.4 ของศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 7 จังหวัดเชียงใหม่.....	87
ตารางที่ 5.4 ต้นทุนการผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วเหลืองพันธุ์สง.4 เฉลี่ยต่อตันของศูนย์ขยาย พันธุ์พืชที่ 7 จังหวัดเชียงใหม่.....	88
ตารางที่ 5.5 การเปรียบเทียบต้นทุนการผลิตเฉลี่ยต่อตันของเมล็ดพันธุ์ถั่วเหลืองสง.5 ของศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 จังหวัดลำปาง กับเมล็ดพันธุ์ถั่วเหลืองสง.4 ของศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 7 จังหวัดเชียงใหม่.....	95
ตารางที่ 5.6 รายละเอียดต้นทุนเมล็ดพันธุ์ถั่วเหลืองก่อนและหลังการปรับปรุงสภาพ ของพันธุ์สง.5 และพันธุ์สง.4.....	96